

Hogeschool Leiden

B Vaktherapie

Beperkte opleidingsbeoordeling

186A2022.01

Samenvatting

De bacheloropleiding Vaktherapie Antroposofisch Geïnspireerd (hierna: bachelor Vaktherapie^{AG}) van Hogeschool Leiden is in september 2022 bezocht door een panel van domeindeskundigen. Het panel heeft de bachelor Vaktherapie^{AG} beoordeeld volgens het beknopte beoordelingskader 2018 van de NVAO. De opleiding is positief beoordeeld: het panel concludeert dat aan alle standaarden wordt voldaan.

Schets van de opleiding

De bachelor Vaktherapie^{AG}, met gemiddeld 250 tot 300 studenten is de kleinste opleiding binnen de faculteit Gezondheidszorg van de Hogeschool Leiden. Studenten Vaktherapie leren in een vierjarige, voltijdse opleiding werken met cliënten aan klachten die (psycho)somatisch of psychisch van aard zijn, door inzet van kunstzinnige oefeningen. Aan de hand van muziek, beeldende vorming en spraak & drama – studenten kiezen een van deze drie richtingen – ondergaat de client de gezondheidsbevorderende werking van klank, kleur, vorm en beweging. Studenten leren vanuit de antroposofische grondslag de client holistisch en als individu, te benaderen en niet ‘slechts’ de klacht of het ziektebeeld van de client als uitgangspunt te nemen. Een van de technieken die studenten hiertoe aangereikt krijgen, is werken volgens de Goetheanistische fenomenologie: zonder vooroordeel en onbevangen waarnemen.

De beoogde leerresultaten

De Leidse opleiding Vaktherapie is de enige die antroposofisch geïnspireerd opleidt in Nederland. Het panel herkent in het competentieprofiel van de opleiding duidelijk zowel het Landelijk Domeinprofiel Bacheloropleidingen Vaktherapeutische Beroepen als het ‘Internationales Berufsbild für Anthroposophische Kunsttherapien’. De beoogde leerresultaten zijn overtuigend op het vereiste NLQF 6-niveau geformuleerd. Het werkveld wordt op diverse manieren betrokken.

De onderwijsleeromgeving en de toetsing

De opleiding wordt gedragen en vormgegeven door een enthousiast, bevlogen en deskundig team. Docenten zijn betrokken bij de opleiding als geheel, bij hun vakken en bij de studenten. Het merendeel van de docenten is naast het docentschap werkzaam in de beroepspraktijk, waardoor actuele ontwikkelingen ‘van buiten’ op natuurlijke wijze de opleidingen binnen worden gebracht. Het curriculum is opgebouwd aan de hand van vier leerlijnen: Menskunde, Ontwikkeling als professional, Kunstzinnige vaardigheden en Therapeutische methodiek. Deze leerlijnen stellen de studenten in staat om zich te bekwamen in de gekozen kunstzinnige richting en zich te professionaliseren tot therapeut die diverse kunstvormen methodisch gericht weet in te zetten. Het type beroep verlangt persoonlijke groei van studenten, die studenten niet altijd in de vier jaar die de opleiding beslaat realiseren. De opleiding weet een balans te vinden tussen enerzijds het begeleiden van deze groei in de tijd die daarvoor nodig is, en anderzijds het gericht en tijdig toekennen van een negatief bindend studieadvies als de competenties en talenten van een student op andere terreinen dan die van vaktherapeut blijken te liggen.

Stage vindt plaats in het derde en in het vierde jaar van hun opleiding. Studenten voelen zich hiertoe voldoende toegerust, mede door de kleinschalige werkveldactiviteiten die zij in jaar twee al verrichten.

Studenten ervaren goede begeleiding van docenten. De kleinschaligheid van de opleiding en de persoonlijke aandacht, creëert een aangenaam leerklimaat. Studenten weten wat van hen wordt verwacht en vinden dat zij gedegen worden voorbereid op toetsing. De toetsvormen zijn gevarieerd,

de beoordelingen zijn transparant en voorzien van navolgbare feedback. Het panel neemt een positieve ontwikkeling waar naar meer formatief handelen en ziet een betrokken examencommissie.

De afstudeerfase

Het eindniveau wordt getoetst in de vierdejaarsstage en in het onderdeel Professionalisering Vaktherapie (PROV): een advies, ontwerp of analyse gemaakt op basis van een kwalitatief onderzoek naar een reële probleemstelling. Deze vorm van afstuderen is geïntroduceerd in het studiejaar 2021-2022. Het panel concludeert dat zowel de 'oude' als de 'nieuwe' werkwijze leiden tot startbekwame vaktherapeuten op bachelorniveau en is enthousiast over de praktische toepassing van PROV, waarbij het werkveld en de examencommissie actief zijn betrokken bij de totstandkoming ervan. Het panel bemerkt dat de invulling van het vierdejaar nog aandacht vraagt: enerzijds is er de wens vanuit het werkveld om de stageduur te verlengen, anderzijds leiden de hoeveelheid activiteiten in dit jaar al bij zowel studenten als docenten tot een verhoogde werkdruk.

Tot slot

Er zijn in de afgelopen zes jaar veel veranderingen doorgevoerd. Zelfreflectie, veranderingsbereidheid en energie kenmerken het team van de bacheloropleiding Vaktherapie^{AG}. Het team staat open voor doorlopende aansluiting bij hetgeen het werkveld vraagt. Het panel gunt de opleiding rust in haar veranderingsgezindheid: borg het moois dat je hebt en geniet van hetgeen dat staat.

De antroposofische visie wordt zelfbewust als leidraad, maar niet als dogma ingezet. Het panel vindt dit sterk en moedigt de opleiding aan om vanuit dit zelfvertrouwen en de open houding die er is, nog verder naar buiten te treden. Door nog meer de samenwerking op te zoeken (binnen de opleidingsrichtingen, binnen de faculteit en zowel hogeschoolbreed als hogeschooloverstijgend) zal de opleiding kwalitatief nog steviger komen te staan dan zij al overtuigend doet.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	6
Schets van de opleiding	8
Basisgegevens opleiding	10
Beoordeling NVAO-standaarden	11
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	12
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	15
Standaard 3 Toetsing	21
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	24
Eindoordeel over de opleiding	27
Aanbevelingen	27
Bijlagen	28
1. Bezoekprogramma	29
2. Bestudeerde documenten	30

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande bacheloropleiding Vaktherapie van de Hogeschool Leiden. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van de Hogeschool Leiden en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (2018) en de *NQA Handleiding Opleidingsvisitaties Hoger Onderwijs 2019 Beperkte Opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 29-09-2022. Het visitatiepanel bestond uit:

De heer prof. drs. J.T. Junker (voorzitter, domeindeskundige)

Mevrouw A.R. Oortgijs-Postma, Med (domeindeskundige)

Mevrouw C. (Cornelia) Wiemers, Med (domeindeskundige)

Mevrouw I. van der Eijk (studentlid)

Mevrouw I. Teerling, auditor van NQA, trad op als auditor en secretaris van het panel.

De opleiding B Vaktherapie is ingedeeld in de visitatiegroep HBO Bachelor Vaktherapie. Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op overige bezoeken binnen deze visitatiegroep. De afstemming tussen de panels wordt verder geborgd door de ondersteuning van, zo veel mogelijk, dezelfde secretaris vanuit NQA en andere evaluatiebureaus en door de inzet van getrainde voorzitters.

Werkwijze panel en procesverloop

Voor de opleidingsbeoordeling heeft de opleiding een zelfevaluatie en bijlagen aangeboden. Voor de beoordeling van de gerealiseerde leerresultaten heeft het panel 15 afstudeerdossiers van recent afgestudeerden bestudeerd. Deze 15 dossiers zijn geselecteerd op basis van een groslijst van alumni van de afgelopen twee jaar. Bij de selectie is rekening gehouden met de variatie in studentwaardering, opleidingsvarianten en studieroutes.

Centraal in de beoordeling stond het bezoek van het panel, bestaande uit deskundige *peers*. Ter voorbereiding op de visitatie is er een vooroverleg geweest. In het overleg zijn de panelleden geïnstrueerd over de werkwijze van NQA en het NVAO-kader en zijn voorlopige bevindingen besproken. Zowel tijdens het vooroverleg als tijdens de visitatie zijn bevindingen voortdurend gedeeld. Tijdens het visitatiebezoek heeft het panel gesproken met diverse stakeholders van de opleiding, waaronder met studenten, docenten (examinatoren) en vertegenwoordigers van het werkveld en is het ter inzage gelegde materiaal bestudeerd (zie bijlage 2). Aan het einde van de bezoekdag is de door het panel verkregen informatie verwerkt tot een totaalbeeld en tot een voorlopig oordeel met argumentatie. Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel het eindoordeel en belangrijke bevindingen meegedeeld aan de opleiding.

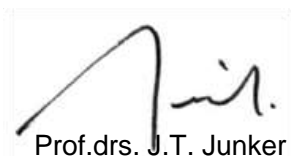
Medewerkers en studenten van de opleiding zijn in de gelegenheid gesteld om het panel via mail te benaderen buiten de bezochtdag om. Een persoon heeft hier gebruik van gemaakt.

Na het visitatiebezoek is een conceptrapportage opgesteld, dat is voorgelegd aan het panel. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld, dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd bij de opleiding. De panelleden hebben kennis genomen van de reactie van de opleiding en waar nodig zijn aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 14 februari 2023

Panelvoorzitter

Prof. drs. J.T. Junker

auditor

I.M. Teerling MA, LLB

Schets van de opleiding

Karakteristiek

De bacheloropleiding Vaktherapie is een van de opleidingen van de faculteit Gezondheidszorg van de Hogeschool Leiden. De opleiding is antroposofisch geïnspireerd, als enige opleiding Vaktherapie in Nederland. Deze antroposofische grondslag vormt de basis voor het mensbeeld en de therapeutische methoden die in de opleiding leidend zijn. De opleiding Vaktherapie van de Hogeschool Leiden wordt voltijds aangeboden en heeft tussen de 250 en 300 studenten. De opleiding Vaktherapie is eveneens internationaal geaccrediteerd: in 2019 heeft de heraccreditatie door het samenwerkingsverband iArte plaatsgevonden.

Studenten worden opgeleid om – voornamelijk in de sector Zorg en Welzijn – cliënten te begeleiden met (psycho)somatische gezondheidsklachten en / of ondersteunings- en ontwikkelingsvraagstukken. Dit door waar te nemen, ervaringsgericht te werken en kunstzinnige oefeningen in te zetten. Bij aanvang van de opleiding kiezen studenten een van de drie studierichtingen: Beeldend, Muziek of Spraak & Drama.

Studenten worden voorbereid op de beroepspraktijk door zich in hun opleiding diverse technieken van de door hen gekozen kunstrichting eigen te maken, zichzelf als professional te leren ontwikkelen, therapeutisch methodisch te leren werken, klinisch te leren redeneren en les te krijgen in onder andere psychologie, gezondheid- en ziekteleer. Dit doen ze zowel in de onderwijsleeromgeving als in de praktijk, op stage. In vier leerlijnen, te weten Menskunde, Ontwikkeling als professional, Kunstzinnige vorming en Therapeutische methodiek, wordt toegewerkt naar vier competentiedomeinen die in totaal negen opleidingscompetenties bevatten.

Deze competentiedomeinen en opleidingscompetenties zijn als volgt geformuleerd:

De opleiding Vaktherapie heeft het onderwijs ingericht in vier competentiedomeinen:

- Kunstzinnig competentiedomein (competentie 1)
- Menskundig competentiedomein (competentie 2)
- Therapeutisch-methodisch competentiedomein (competenties 3-5)
- Professioneel competentiedomein (competenties 6-9)

Competentie 1 Kunstzinnig competent

De therapeut zet in therapie- of begeleidingssituaties vakbekwaam kunstzinnige technieken, opdrachten en materialen c.q. instrumenten in.

Competentie 2 Menskundig competent

De therapeut integreert menskundige inzichten in de vaktherapeutische beeldvorming en procesvoering en werkt hierbij vraaggericht.

Competentie 3 Verzorgen van de sociale relatie

De therapeut geeft gestalte aan de therapeutische relatie.

Competentie 4 Stellen van een mediums specifieke diagnose

De therapeut stelt op basis van het klinisch redeneerproces een mediums specifieke diagnose en stemt deze af met de cliënt/ het cliëntsysteem en overige behandelaars.

Competentie 5 Opstellen en uitvoeren van een begeleidings- of behandelplan

De therapeut zet in therapie- of begeleidingssituaties vakbekwaam en op basis van klinisch redeneren kunstzinnige technieken, opdrachten en materialen c.q. instrumenten in.

Competentie 6 Communicatief competent

De therapeut communiceert helder en transparant binnen en buiten de eigen vakdiscipline.

Competentie 7 Organisatorisch competent

De therapeut organiseert en verantwoordt zijn professioneel handelen resultaatgericht en in overeenstemming met wettelijke en professionele kaders.

Competentie 8 Reflectief en innoverend competent

De therapeut ontwikkelt zichzelf en zijn visie op het beroep op basis van zelfreflectie, feedback en het integreren van nieuwe ontwikkelingen en leerervaringen en draagt bij aan innovatie, professionalisering en profilering van het beroep.

Competentie 9 Onderzoekend competent

De therapeut maakt gebruik van en draagt bij aan de (wetenschappelijke) onderbouwing van het vakgebied en het vaktherapeutisch handelen.

Figuur 1: Competentiedomeinen en opleidingscompetenties bachelor Vaktherapie^{AG}

Terugblik vorige visitatie

Ten tijde van de vorige opleidingsvisitatie, die plaatsvond in 2017¹, volgde de aanbeveling om extra aandacht te besteden aan het verwoorden van de antroposofische benadering, met het doel om de verbinding tussen de antroposofische en de reguliere werkwijze te leggen. Deze aanbeveling heeft de opleiding succesvol ter harte genomen. Het werkveld geeft aan dat studenten een mooie vertaalslag kunnen maken en dat de opleiding daar erg in is gegroeid. Helder en met zelfvertrouwen weten studenten de antropologische benadering uit te leggen en hiermee een brug te slaan naar reguliere settings. Het panel juicht dit toe en moedigt de opleiding aan om dit te blijven doen.

¹ Tot 1 september 2018 voerden de opleidingen Vaktherapie de naam Kunstzinnige Therapie, zo ook de opleiding Vaktherapie^{AG} van de Hogeschool Leiden.

Basisgegevens opleiding

Naam opleiding in Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO)	Bachelor Vaktherapie
ISAT-code CROHO	34644
Oriëntatie en niveau opleiding	Hbo
Niveau opleiding	Bachelor
Graad	Bachelor of Arts
Aantal studiepunten	240
Variant(en)	Voltijd
Afstudeerrichtingen	Beeldend, Muziek, Spraak & Drama
Opleidingslocatie(s)	Leiden
Onderwijstaal	Nederlands

Beoordeling NVAO-standaarden

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De opleiding draagt een herkenbaar beroepsbeeld uit, met een in Nederland unieke antroposofische profilering. Dit profiel is zorgvuldig uitgewerkt. De opleiding is internationaal geaccrediteerd door het International Association of Anthroposophic Arts Therapies Educations. De beoogde leerresultaten zijn overtuigend geformuleerd op het vereiste NLQF 6-niveau en vertaald in negen opleidingscompetenties die herleidbaar gebaseerd zijn op zowel het Landelijk Domeinprofiel Bacheloropleidingen Vaktherapeutische Beroepen als op het 'Beroepscompetentieprofiel Vaktherapeut'. Er wordt actief afgestemd met het werkveld.

Onderbouwing

Beroepsbeeld

De aan de Hogeschool Leiden opgeleide vaktherapeut onderzoekt en behandelt gezondheidsklachten van cliënten die somatisch, psychosomatisch of psychisch van aard zijn. Ook begeleidt de vaktherapeut cliënten met ondersteunings- of ontwikkelingsvragen. Dit kan als kunstzinnig behandelaar, begeleider, trainer, coach of adviseur bij een zorginstelling op het gebied van geestelijke gezondheidszorg, jeugdpsychiatrie en verstandelijk gehandicaptenzorg, in het onderwijs en in de welzijnssector. Ook werken steeds meer vaktherapeuten als zelfstandig ondernemer. De vaktherapeut werkt met cliënten aan de hand van kunstzinnige werkvormen. Deze kunstzinnige werkvormen worden preventief, curatief, palliatief, ontwikkelingsgericht of stabiliserend ingezet. Aan de hand van muziek, beeldende vorming, spraak- en/of drama uit de client emoties (expressie) en ondergaat de client de gezondheidsbevorderende werking van klank, kleur, vorm en beweging (impressie). Het panel ziet dan ook een opleiding met een herkenbaar beroepsbeeld.

Profilering

De opleiding Vaktherapie van Hogeschool Leiden is Antroposofisch Geïnspireerd en is binnen de Nederlandse opleidingen Vaktherapie de enige met deze oriëntatie. Het antroposofisch gedachtengoed komt in de visie van de opleiding in de eerste plaats tot uiting door de holistische kijk op de mens: de mens in zijn geheel. De vaktherapeut concentreert zich dus niet enkel op een diagnose of ziektebeeld, maar kijkt naar alle eigenschappen en eigenheden van de client. Het streven is te werken vanuit de eigen, unieke kracht. Of, zoals het in een van de gesprekken mooi verwoord werd: "werken vanuit kracht en daadkracht, niet vanuit het probleem". Hiermee sluit de opleiding aan bij de actuele ontwikkelingen in de (geestelijke) gezondheidszorg en de welzijnssector, die meer en meer gericht is op preventie, het aanbrengen van balans en uitgaan van iemands mogelijkheden.

De antroposofische benadering komt ten eerste tot uiting door het leren waarnemen op basis van de Goetheanistische fenomenologie: zonder vooroordeel en onbevagen. In de tweede plaats

leren studenten in contact te staan met het hier en nu en met hun intuïtie. Door een invoelende houding leren zij zich op betekenisvolle wijze te verbinden met de client en diens hulpvraag. Ten derde leert de student te werken met kunstzinnige technieken die antroposofisch geïnspireerd zijn. Op deze wijze beoogt de opleiding “antroposofisch geïnspireerde, vakinhoudelijk onderlegde, professionele en persoonlijk gevormde vaktherapeuten af te leveren, die zich laten kenmerken door een sterk inlevend en onderzoekend vermogen”.

Het panel ziet dat dit profiel wordt uitgedragen door studenten en medewerkers. De visie van de opleiding is verweven in het curriculum, in de wijze waarop men elkaar benadert, in de manier van denken en in de manier van handelen. Het panel vindt deze zelfbewustheid en zelfverzekerdheid rondom de antroposofische identiteit mooi om te zien. Eveneens te prijzen vindt het panel de manier waarop deze identiteit tot uiting komt in de benadering van externe partijen en cliënten: de vaktherapeuten werken weliswaar antroposofisch geïnspireerd, maar zetten deze werkwijze gemakkelijk in een reguliere setting in. Of, zoals een alumnus het verwoordde: “Ik mag dan bekend zijn met de antroposofie, maar mijn client is dat vaker niet dan wel. Voor de effectiviteit van de oefening of methodiek maakt het niet uit welk identiteitskaartje eraan hangt.”

Beoogde leerresultaten

De opleiding Vaktherapie^{AG} beschrijft haar achtergrond, visie en uitgangspunten voor het onderwijs in het eigen ‘Opleidingsprofiel’. Dit Opleidingsprofiel is gebaseerd op het Landelijk Domeinprofiel Bacheloropleidingen Vaktherapeutische Beroepen en op het document ‘Beroepscompetentieprofiel Vaktherapeut’; een handreiking voor de praktijk van de Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB). Daarbij is het Opleidingsprofiel eveneens gebaseerd op het *Internationales Berufsbild für Anthroposophische Kunsttherapien*. Vanuit dit Antroposofisch Berufsbild is een internationaal geldend antroposofisch competentieprofiel voor kunsttherapieën opgesteld en kunnen opleidingen zich laten accrediteren door de International Association of Anthroposophic Arts Therapies Educations (iARTE). De opleiding Vaktherapie^{AG} van Hogeschool Leiden beschikt over deze accreditatie.

De opleiding hanteert, uitgaande van de drie bovengenoemde documenten, negen opleidingscompetenties in het eigen Opleidingsprofiel. Deze negen opleidingscompetenties zijn ingedeeld in vier competentiegebieden met bijbehorende leerlijnen, zoals in onderstaand schema is weergegeven.

Competentiegebieden	Leerlijnen	Opleidingscompetenties
1. Kunstzinnig competent	Kunstzinnige Vaardigheden	1. Kunstzinnig competent
2. Menskundig competent	Menskunde	2. Menskundig competent
3. Therapeutisch-methodisch competent	Therapeutische Methodiek	3. Verzorgen van de sociale relatie 4. Stellen van een mediums specifieke diagnose 5. Opstellen en uitvoeren van een begeleidings- of behandelplan
4. Professioneel competent	Ontwikkeling als Professional	6. Communicatief competent 7. Organisatorisch competent 8. Reflectief en innoverend competent 9. Onderzoekend competent

Figuur 2: Competentieprofiel van de Vaktherapeut^{AG}.

De negen opleidingscompetenties vormen de eindkwalificaties van de opleiding en zijn uitgewerkt in een Body of Knowledge, Skills, Attitude and Values (BOKSAV), geoperationaliseerd op NLQF niveau 6.

Het panel is van mening dat de beoogde leerresultaten helder en relevant zijn geformuleerd. Het landelijk beroepsprofiel, de handreiking van de FVB en het internationale, antroposofische *Berufsbild* van iARTE zijn duidelijk herkenbaar. De negen opleidingscompetenties worden zorgvuldig verantwoord. Het eindniveau van deze opleidingscompetenties wordt toereikend en adequaat op het NLQF 6 niveau beschreven: het bachelorkader wordt goed aangehouden.

Afstemming met het werkveld en andere externe partijen

Het panel constateert dat de opleiding structureel en veelvuldig afstemt met het werkveld: deze fungeert als waardevol klankbord. Via diverse kanalen en door contact te onderhouden met verschillende relaties blijft de opleiding nauw betrokken bij ontwikkelingen en innovaties in de beroepspraktijk. De opleiding neemt actief deel aan nationale en internationale netwerken zoals iARTE, het European Consortium for Arts Therapies in Education (ECartE), De Nederlandse Vakvereniging voor Vaktherapie op Antroposofische Grondslag en de FVB. De opleiding organiseert symposia en studiedagen voor en met externe relaties en andersom nemen docenten geregeld deel aan conferenties. Ook organiseert de opleiding veelvuldig gastlessen en werkt een groot deel van de docenten parttime als vaktherapeut, naast het docentschap. Door deze contacten en relaties is de opleiding in de gelegenheid om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen en hierop te anticiperen door deze in te bedden in het curriculum of anderszins onder de aandacht van de student te brengen.

De opleiding participeert in diverse samenwerkingsverbanden, zoals het Landelijk Opleidingsoverleg, het landelijke netwerk van onderzoeksdocenten Vaktherapie MOOV-ON en de landelijke coöperatie KenVak (Lectoraat Kennisontwikkeling Vaktherapie). Het panel moedigt de opleiding aan om dergelijke contacten op te blijven zoeken en uitwisselingen aan te blijven gaan. De opleiding Vaktherapie^{AG} staat stevig en is er een om trots op te zijn: de werkwijze en de antroposofische inspiratie biedt waardevolle inzichten en aanvullingen en vice versa leert men veel van andere partijen. Dat draagt bij aan de stevige verankering van het beroep, kennis over en weer en effectieve werkwijzen voor het brede scala aan doelgroepen waarin de vaktherapeut werkzaam is.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De opleiding kent een rijk en aansprekend curriculum. Dit curriculum stelt de student in staat zich succesvol te ontwikkelen tot een vaktherapeut die antroposofisch geïnspireerd kan werken in diverse settings met uiteenlopende doelgroepen. Meer samenwerking tussen de drie richtingen Beeldend, Muziek en Spraak & Drama zal het programma nog sterker maken, evenals het herintroduceren van interprofessioneel werken binnen de faculteit. Het ontwikkelen van onderzoekend vermogen zit, mede door een zichtbaar lectoraat, duidelijk ingebed in het programma. Ook het aspect internationalisering is geborgd, waarbij de mogelijkheden tot een buitenlandstage en de bevoegdheid die studenten met hun diploma halen om als antroposofisch vaktherapeut in Duitsland aan de slag te kunnen, meer kan worden gefaciliteerd en gepropageerd. Studenten worden goed begeleid door een bevlogen, betrokken en enthousiasmerend docententeam. Feedback van studenten wordt adequaat opgepakt: hetzij rechtstreeks, hetzij via de actieve opleidingscommissie.

Onderbouwing

Inhoud en vormgeving programma

Het vierjarige curriculum omvat 240 EC, 60 EC per jaar. Na de propedeuse start de hoofdfase, waarvan het vierde jaar de afstudeerfase is (in totaal 180 EC, waarvan 150 EC verplichte majoronderdelen en 30 EC aan de minor. Zoals bij standaard 1 aangegeven vertaalt de opleiding de vier competentiegebieden 'Kunstzinnig competent', 'Menskundig competent', 'Therapeutisch methodisch competent' en 'Professioneel competent' in de leerlijnen Kunstzinnige Vaardigheden, Menskunde, Therapeutische Methodiek en Ontwikkeling als Professional.

De vakken binnen de leerlijn Menskunde en Ontwikkeling als Professional zijn voor de drie verschillende richtingen Beeldend, Muziek en Spraak & Drama nagenoeg gelijk. In de leerlijn Menskunde krijgen de studenten bijvoorbeeld les in vakken als ontwikkelingspsychologie, gezondheids- en ziekteleer en geestelijke gezondheidszorg. Ontwikkeling als Professional omvat onder andere studieloopbaanbegeleiding, onderzoeksvaardigheden en inter- en supervisie.

De vakken binnen de leerlijnen Kunstzinnige Vaardigheden en Therapeutische Methodiek, hebben per studierichting een andere inhoud. De leerlijn Kunstzinnige Vaardigheden omvat grofweg vakken die de specifieke kunstzinnige technieken aanleren die passen binnen de gekozen richting: zo krijgt een student Beeldend bijvoorbeeld lessen 'Kleur en vorm'. De leerlijn Therapeutische Methodiek sluit daarop aan: in deze richtingspecifieke leerlijn leren studenten onder andere diverse gespreksvaardigheden, het therapeutisch inzetten van kunstvormen, het inrichten van een behandeltraject en het opstellen van een preventieplan.

Onderstaande schema's bevatten een overzicht van de leerlijnen en onderdelen met het aantal daaraan toegekende EC in de eerste drie leerjaren en de opbouw van jaar vier; de leerlijnen komen in dit vierde jaar integraal samen.

Jaar 1	EC	Jaar 2	EC	Jaar 3	EC
Menskunde	14	Menskunde	13	Stage	35
Ontwikkeling als Professional	9	Ontwikkeling als Professional	13	Ontwikkeling als Professional	22
Kunstzinnige vorming	19	Kunstzinnige vorming	15		
Therapeutische methodiek	18	Therapeutische methodiek	19	Therapeutische methodiek	3

Figuur 3: Opbouw jaar 1 t/m 3, leerlijnen met aantal toegekende EC.

Jaar 4	EC
Minor	30
Afstudeerprogramma: Stage (13 EC) Professionalisering Vaktherapie (13 EC)	26
Sterk Starten als Vaktherapeut	4

Figuur 4: Opbouw jaar 4, onderdelen met aantal toegekende EC.

Het panel is positief over het curriculum. De vier leerlijnen zijn aansprekend ingevuld in het curriculum. Er is door de jaren heen een waarneembare opbouw van persoonlijke ontwikkeling en kennisvergaring, naar het inzetten van kunstzinnige oefeningen en therapeutische methodiek in een gesimuleerde omgeving tot aan het zelfstandig opererend vaktherapeut in de praktijk. Deze opbouw is inhoudelijk sterk en zorgvuldig vormgegeven. Het eerste jaar is gericht op het vergaren van kennis, het ontwikkelen van basisvaardigheden en op persoonlijke ontwikkeling. Bij vakken als methodiek en supervisie wordt aandacht besteed aan 'de kijk naar binnen', het individuele en reflecteren. Hierbij legt de docent de relatie met het therapeutisch inzetten van de oefeningen. Studenten ervaren het als belangrijk voor hun toekomstig vak om eerst 'naar zichzelf te leren kijken', dit op professionele wijze en met het duidelijke doel tot 'toekomstige inzetbaarheid is als therapeut'. De student is immers niet zelf in therapie. Hiertoe wordt een veilig klimaat gecreëerd.

Het rijke en afwisselende programma stelt studenten in staat om zich bekwamen in de kunstvormen, behorende bij de gekozen studierichting Muziek, Beeldend of Spraak & Drama. Studenten leren eveneens om gedegen de vertaalslag naar het therapeutisch inzetten van deze kunstvormen, te maken. Het gros van het onderwijs speelt zich op school af. De voorzieningen zijn daarvoor aanwezig en up-to-date. De drie richtingen beschikken over eigen oefenruimtes en ateliers waarin alle instrumentarium aanwezig is. Er is daarnaast sprake van blended learning, zo zijn vanuit de Corona-periode de 'best practices' van het geven van online onderwijs overgenomen. De opleiding heeft in deze periode naar tevredenheid van de studenten snel kunnen schakelen naar alternatieven voor fysiek onderwijs en behoudt hiervan de vormen die goed zijn bevallen. Studenten kunnen via Sharepoint inzichtelijk onder andere informatie over hun modules vinden en hun rooster raadplegen.

Het panel ziet dat de drie verschillende richtingen die de opleiding biedt, sterk staan. De richtingen werken deels samen. Er is een gezamenlijke module Coaching en alle modules in de leerlijn Menskunde en een deel van de lessen in de leerlijn Ontwikkeling als Professional, worden gezamenlijk gevolgd. Het panel moedigt de opleiding aan om uitwisseling tussen de disciplines

verder te versterken; studenten kunnen leren van elkaars technieken en kunstzinnige vormen en elkaars blik verbreden.

Studenten hebben weinig tot geen professioneel contact vanuit hun opleiding met andere opleidingen binnen de faculteit Gezondheidszorg. Er was een zogenaamde Interprofessionele samenwerkingsweek, die door alumni als waardevol is ervaren. De organisatie hiervan is echter door Corona gestaakt. De opleiding is voornemens om deze Interprofessionele samenwerkingsweek weer nieuw leven in te blazen. Het panel juicht dit toe.

De antroposofische benadering komt in de werkwijze en visie concreet en overtuigend naar voren. Studenten leren de antroposofische visie en hun werkwijze onder woorden te brengen en 'te vertalen' voor de reguliere praktijk. Op deze manier leren studenten verbaal een brug te slaan tussen wat men vaak ziet als twee werelden.

Stage

In jaar twee doen studenten zogenaamde werkveldactiviteiten. Zo verzorgen studenten bijvoorbeeld een kunstzinnige workshop bij een instelling. Het merendeel van de werkveldactiviteiten is op dit moment op de welzijnssector gericht. Het panel moedigt de opleiding ook aan om studenten nog meer te stimuleren een vroege en eerste ervaring op te doen in settings waarin therapie plaatsvindt of waar de student een begin kan maken met klinisch redeneren in de praktijk.

In jaar drie lopen de studenten een jaar lang stage. Dit doen zij gedurende drie dagen per week. De vierde dag in de week is een terugkomdag op school. Tijdens deze terugkomdag hebben de studenten intervisie en supervisie.

Studenten geven aan zich voldoende toegerust te voelen om in het derde jaar op stage te gaan. Ze ervaren dat ze voldoende bagage hebben om te starten. Daarbij kent de derdejaarsstage een zachte landing: studenten krijgen de ruimte om eerst mee te kijken met hun begeleider of in eerste instantie vooral activiteiten te begeleiden, alvorens ze daadwerkelijk cliënten behandelen en therapie geven. Het panel vindt dat positief. Er is met de gedachte gespeeld om de stage naar voren te halen en daar studenten in het tweede jaar alvast ervaring mee te laten opdoen, maar dat zou ten koste gaan van andere vormingsaspecten waar de opleiding waarde aan hecht, zoals persoonsvorming en het eigen maken van het kunstvak. Deze aspecten dragen bij aan het gevoel van voldoende autonomie en zelfvertrouwen bij studenten, om voldoende toegerust in de praktijk aan de slag te gaan in het derde jaar.

In het vierde jaar lopen studenten gedurende achttien weken hun laatste stage. In deze stage verdiepen ze hun beroepsvaardigheden (zie standaard 4). Het werkveld zou deze stage graag langer zien, juist vanwege de beoogde verdiepingsslag. De opleiding heeft hiervan notie en herkent dit signaal, maar constateert anderzijds dat het vierdejaar al behoorlijk vol zit. De opleiding zoekt voortdurend naar een balans tussen enerzijds het werkbaar en studeerbaar houden van het curriculum en anderzijds de activiteiten zoveel mogelijk verdiepend in het curriculum in te bedden. Het panel heeft er vertrouwen in dat dit een evenwichtige uitkomst zal hebben: het doorvoeren van verantwoorde verbeterslagen lijkt het team toevertrouwd. Het panel gunt het de opleiding dit in rust te doen. Vertegenwoordigers van stageadressen ervaren veel contact met de opleiding. Er is veel contact en openheid, geadresseerde zaken worden snel opgepakt en teruggekoppeld.

Onderzoekend vermogen

Het panel ziet een degelijke opbouw van onderzoeksvaardigheden in het curriculum. De opleiding leert onderzoeksvaardigheden aan in een lijn die opbouwt in abstractie en complexiteit. Het principe van Evidence Based Practice wordt met een uitwerking in vijf stappen op een prominente wijze in

het curriculum ingebed. Men begint in het eerste jaar met de persoonlijke ervaring als uitgangspunt: wat doet een oefening met mij en hoe kan ik dat onderbouwen met literatuur? Wat ervaar ik en wat ervaren anderen: wat komt overeen, waar heeft dat mee te maken? Op deze manier wordt in het eerste jaar de basis gelegd voor het onderzoekend vermogen. In jaar twee zit bijvoorbeeld de module Preventie, waarin studenten leren hoe iets aan te tonen en te onderbouwen bij een gemeente of zorgverzekeraar. Zo wordt stapsgewijs opgebouwd naar het verwerven van onderzoekstechnieken en het zelfstandig uitvoeren van een onderzoek (zie ook standaard 4). Het lectoraat ondersteunt hierbij en levert de handreikingen en handvatten. Ook deelt het lectoraat regelmatig eigen verworven inzichten en opbrengsten van zelf uitgevoerd onderzoek. De constructieve samenwerking met het lectoraat waardeert het panel als sterk en waardevol.

De opleiding werkt daarbij ook nauw samen met de masteropleiding Vaktherapie en het landelijke lectoraat Vaktherapie (KenVak). Op deze manier borgt de opleiding de verankering van een stevige, wetenschappelijke fundering van het vaktherapeutisch handelen. Het panel hecht hier waarde aan, met name voor de positionering van de vaktherapeut. Onderzoek verstevigt de 'raison d'être': in een tijd waarin deze functie steeds meer wordt wegbezuinigd is dat geen overbodige luxe.

Studenten leren te werken met databanken voor het raadplegen van bronnen, om kunstzinnige interventies te kunnen onderbouwen met literatuur die gestoeld is op empirisch onderzoek. De opleiding beveelt bij diverse vakken ook literatuur aan om studenten kennis te laten maken met het lezen en toepassen van wetenschappelijke artikelen. Het panel wijst de opleiding erop alert te blijven op actualiteit, door zelf de meest recente studies voor te schrijven als te raadplegen literatuur en door studenten op actualiteit en recente ontwikkelingen te wijzen bij bronnenonderzoek.

Internationalisering

Omdat de opleiding Vaktherapie^{AG} van de Hogeschool Leiden de enige is die antroposofisch geïnspireerd is en de opleiding is aangesloten bij iArte, mogen alumni van deze opleiding zonder aanvullend diploma of aanvullende vergunning / licentie hun beroep in Duitsland uitvoeren. Het panel constateert dat dit niet erg bekend is bij studenten en moedigt de opleiding aan om deze beroepsmogelijkheid meer voor het voetlicht te brengen.

Studenten geven aan dat stagelopen in het buitenland formeel mogelijk is, maar praktisch lastig uitvoerbaar. De stage in het derde jaar is namelijk zo opgebouwd dat studenten drie dagen per week in de praktijk actief zijn en dat zij per week een terugkomdag op school hebben voor intervisie en supervisie. Deze terugkomdag vormt een drempel voor een stage in het buitenland. Incidenteel wordt er in het buitenland stage gelopen: als studenten deze wens concreet hebben, wordt door de opleiding meegedacht en wordt de mogelijkheid gefaciliteerd. De opleiding is zich bewust van de drempel die de terugkomdag voor een buitenlandstage opwerpt en heeft het uitwerken van een structureel beleid hiertoe geagendeerd. Het panel juicht dat toe.

Het volgen van een minor in het buitenland behoort tot de mogelijkheden. Zo kunnen studenten deel nemen aan internationale minoren (zoals de minor International Health & Development) en aan conferenties.

Begeleiding

Studenten worden goed begeleid. Zij kunnen terecht bij hun studieloopbaanbegeleider en weten andere docenten ook te vinden. Studenten voelen zich gehoord en gezien en ervaren de opleiding als een warm bad.

De opleiding hanteert verschillende instrumenten om studievoortgang te waarborgen. De opleiding kent om te beginnen bij inschrijving van nieuwe studenten, de aanvullende eis "Bij gebleken aanleg en geschiktheid". In een toelatingsprogramma wordt sterk ingezet op verwachtingen ten aanzien van de studie en het beroepsbeeld. Vervolgens vinden halverwege het eerste jaar de zogenaamde signaleringsgesprekken plaats: de studieloopbaanbegeleider heeft zicht op de eerste resultaten, op het gedrag en op de motivatie van de student. De opleiding heeft geïnvesteerd in een betere doorverwijzing naar onder andere het decanaat en de studentenpsycholoog en in gerichte begeleiding van bijvoorbeeld studievaardigheden.

Omdat de afstudeerfase vaak een struikelblok bleek, is het afstudeerprogramma herzien (zie standaard 4). Het herziene programma is geïntroduceerd in het studiejaar 2021-2022 en wordt voorlopig doorlopend geëvalueerd.

Het panel is positief over de proactieve houding van de opleiding ten aanzien van het zo optimaal mogelijk maken van de studeerbaarheid van het programma. Ook ziet het panel dat de opleiding de balans probeert te bewaken: enerzijds is er oog voor studenten die noodzakelijke stappen in hun persoonlijke ontwikkeling moeten maken om een goede vaktherapeut te kunnen worden, anderzijds is er ook de daadkracht om tijdig te signaleren welke studenten niet op hun plek zitten. Het panel vindt het mooi om te zien hoe het team hierin met elkaar een professionaliseringsslag heeft gemaakt: er is tijd en ruimte gecreëerd om met elkaar te 'gaan doorzien' welke studenten weliswaar extra tijd nodig hebben om zichzelf te verrijken en te ontwikkelen, maar kansrijk zijn een succesvolle therapeut te worden en de studenten die hun talenten op een ander vlak hebben liggen. In dit professionaliseringstraject dat de opleiding de naam 'Van heelmeester naar leermeester' heeft gedoopt, is het hele team meegenomen. Met de studieloopbaanbegeleiders en alle andere teamleden is een succesvolle omslag gemaakt naar het steeds meer aanspreken van de eigen regie van de student en het vroegtijdig duidelijkheid en onnodig langstuderen te beperken.

Docenten

Het panel heeft het kloppend hart van de opleiding ontmoet: het bevlogen docententeam. Sommigen zijn recent in dienst, anderen al jaren: er is een mooie mix van het opleidingsgeheugen, nieuw ingevlogen mensen, parttimers die deels als vaktherapeut werkzaam zijn in de praktijk, alumni, en docenten die juist vanuit een hele andere achtergrond een waardevolle aanvulling op het team zijn. Het panel ziet een team dat zorgdraagt voor elkaar en betrokken, enthousiast, zorgvuldig en verantwoordelijk is. Zij worden aangestuurd en ondersteund door een opleidingsmanager die oog heeft voor het team.

Het team voelt zich serieus genomen en gezien. Ze lossen dingen als team op en vinden gehoor bij de opleidingsmanager. Er wordt gekeken naar waar men energie van krijgt en naar welke taken bij de betreffende medewerker passen. Daarbij heeft het team twee keer per jaar intervisie, dat er mede aan bijdraagt dat men op constructieve wijze uiting kan geven aan waar men tegenaan loopt.

Ten tijde van de visitatie waren er ongeveer 35 docenten werkzaam bij de opleiding Vaktherapie, waarvan 1 gepromoveerd, 8 in het bezit van een universitaire mastertitel en 3 in het bezit van een hbo-mastertitel. Docenten voelen zich betrokken bij de opleiding, dit blijkt onder andere uit het feit dat een aantal docenten alumni van de opleiding zijn. Het merendeel van de docenten heeft een parttime aanstelling, daarnaast zijn zij veelal werkzaam als vaktherapeut. Op deze manier houdt

de opleiding zicht op de ontwikkelingen in de beroepspraktijk. Docenten volgen na hun aanstelling de cursus Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid waar de Basiskwalificatie Examinering deel van uit maakt. Docenten zijn daarmee in het bezit van het BKE-certificaat of bezig deze te behalen.

De betrokkenheid van docenten bij hun studenten wordt hoog gewaardeerd. Studenten geven aan voor zowel vakinhoudelijke begeleiding als met persoonlijke kwesties bij hun docenten terecht te kunnen.

Feedback en verbeteracties

Elke module wordt geëvalueerd aan de hand van feedbackformulieren. Deze input wordt actief opgepakt en waar mogelijk omgezet in verbeteracties.

Via klassenvertegenwoordigers wordt de Opleidingscommissie goed geïnformeerd over eventuele knelpunten en dit wordt vervolgens door de Opleidingscommissie actief besproken met het docententeam. Het docententeam staat open voor suggesties van de Opleidingscommissie ter verbetering, en andersom zoekt zij de OC op als klankbord bij voorgenomen aanpassingen.

Ook wordt input van buitenaf gevraagd en meegenomen. Zo geven het werkveld en alumni bijvoorbeeld de tip om waar mogelijk in het curriculum nog meer in te spelen op een doelgroep die hard aan het groeien is: de ouders. Ook zouden sommige onderwerpen nog meer verdiepend mogen worden aangeboden, zoals rouw en verlies. Het panel vindt dit waardevolle suggesties, maar geeft ook mee te waken voor 'te veel willen doen'. Ter illustratie: in 2021 heeft de opleiding een interne audit gehouden. Daaruit voortvloeiend zijn negen verbeteracties geformuleerd, waarvan in 2022 er zeven reeds waren geïmplementeerd. De opleiding mag zichzelf volgens het panel zo nu en dan ook een pas op de plaats gunnen.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

De opleiding kent een zorgvuldig doordacht systeem van toetsing. Er is variatie in toetsvormen. Formatieve en summatieve toetsvormen worden doelbewust en adequaat ingezet. Studenten worden goed voorbereid op beoordelingscriteria en de borging van de toetsing is gedegen ingericht.

Onderbouwing

Systeem van toetsing

De opleiding onderscheidt conform de opbouw van de opleiding (van leren in leeromgeving, via begeleid toepassen in simulatie naar zelfstandig handelen in de praktijk) drie niveaus van toetsing. In het eerste niveau staat de beheersing van basiskennis, basale praktijkvaardigheden, attitude en de geïntegreerde toepassing daarvan in een leercontext centraal. Dit doen de studenten in jaar 1. Op het tweede niveau (in jaar 2 en 3) wordt toegewerkt naar beheersing van kennis, praktijkvaardigheden, basale onderzoeksvaardigheden, professionele attitude en de geïntegreerde toepassing daarvan in een gesimuleerde praktijkcontext. Het eindniveau, niveau 3, omvat de afstudeerfase. Hierin toont de student de beheersing van de lesstof, praktijkvaardigheden, onderzoeksvaardigheden, professionele attitude en de geïntegreerde toepassing daarvan in een praktijkcontext aan.

Conform de visie op toetsing die de opleiding hanteert, wordt toetsing ingezet om het leren te bevorderen (bijvoorbeeld om persoonlijke groei of de voortgang van instrumentbeheersing in kaart brengen) en om te beoordelen of het beoogd niveau wordt behaald. In navolging van deze visie kiest de opleiding per module bewust voor de inzet van zowel formatieve als summatieve toetsing. De studiejaar zijn opgedeeld in vier onderwijsperiodes van 10 weken, waarvan de 9e en de 10e lesweek doorgaans toetsweken zijn: in de negende week worden de summatieve vaardigheidstoetsen afgenomen en in de 10^e week de summatieve schriftelijke toetsen.

In de eerste twee jaar worden er voor de summatieve toetsen niet altijd cijfers gegeven, maar een Onvoldoende, Voldoende of Goed. Het gaat om de periodes 1 t/m 3 en 5 t/m 7 van de leerlijnen Kunstzinnige vorming, Therapeutische methodiek en Ontwikkeling als Professional. In de periodes 4 en 8 van respectievelijk het eerste en het tweede studiejaar worden studenten in de leerlijn Therapeutische methodiek integratief getoetst aan de hand van de integrale casustoets (TM04) en een integrale opdracht (TM08). Hiervoor krijgen studenten wel een cijfer. Dit geldt ook voor de toetsing van periode 4 en 8 van de leerlijn Kunstzinnige vorming. De leerlijn Menskunde bestaat vooral uit kennismodules, die met kennistoetsen worden getoetst. Studenten krijgen hier ook een cijfer voor.

Het derde jaar bestaat voor een groot deel uit stage, zie ook standaard 2. In de beoordeling van de stage komen de vier leerlijnen samen: de verschillende kunstzinnige, therapeutische, professionele en menskundige competenties komen integratief aan bod in beroepstaken en handelingen, waar de studenten video-opnamen van maken. De stagebeoordelingen vinden plaats

door een eerste en tweede docentbeoordelaar. De praktijkbegeleider geeft een advies over de beoordeling.

Toetsuitvoering

Het panel ziet een brede variatie aan toetsvormen, passend bij de onderwijsvorm en het doel van de betreffende module. Voorbeelden zijn kennistoetsen, het geven van een voordracht of presentatie, het voorspelen van een muziekstuk of het onderling bespreken van een beeldend werk. De opleiding heeft het voornemen om in de toekomst, daar waar passend, naar nog meer keuzevrijheid in toetsvorm toe te werken, om de intrinsieke motivatie van de student zoveel mogelijk aan te spreken. Het panel vindt dit een mooi streven.

Bij formatieve toetsing wordt aan de hand van dezelfde criteria feedback gegeven als de beoordelingsformulieren die gebruikt worden voor summatief werk. Deze beoordelingsformulieren met criteria en (deel)competenties zijn standaard als bijlage bij een studiehandleiding opgenomen. Studenten weten daardoor waar ze aan toe zijn. In de studiegidsen, de modulewijzers op Sharepoint en de helderheid waarmee docenten in de lessen aangeven waarop studenten getoetst worden, voelen zij zich goed geïnformeerd. Osiris en Gradework, de programma's voor respectievelijk cijfer- en studievoortgangsregistratie en het inleveren van werkstukken en bekijken van feedback, werken adequaat en zijn gebruiksvriendelijk.

Het panel is van mening dat de opleiding erin slaagt om aspecten die het gevaar van subjectiviteit herbergen (zoals de mate van persoonlijke groei en het beoefenen van kunstvormen), te objectiveren. De toepassing van het vierogenprincipe, het feit dat studenten vroegtijdig kennis nemen van beoordelingsformulieren en formatieve toetsing gericht wordt ingezet, draagt hieraan bij. Bij groepsprestaties worden groeps- en individuele componenten afzonderlijk van elkaar benoemd: bijvoorbeeld 'hoe spelen jullie op elkaar in?' versus 'maak je contact met de ander'?

Borging

De faculteit Gezondheidszorg heeft faculteitsbreed een examencommissie ingesteld. In de examencommissie is kennis van alle opleidingen binnen de faculteit vertegenwoordigd, zo ook Vaktherapie. Het panel ontmoet een betrokken examencommissie. Dit komt ten eerste door de proactieve rol die de commissie inneemt. Ten tweede wordt de examencommissie ook actief betrokken door de opleiding zelf: de opleiding benadert de examencommissie als klankbord en sparringspartner bij nieuwe plannen voor toetsing, het aanpassen van het toetsbeleid, het herzien van het afstudeerprogramma (zie standaard 4), etc. Het panel constateert dan ook een goede wisselwerking tussen de opleiding en de examencommissie, waarbij beide partijen hun rollen in relatie tot elkaar gedegen en kundig oppakken. De examencommissie borgt het (eind)niveau door steekproefgewijs toetsen en (eind)producten van studenten te controleren.

Iedere module valt onder een moduleleider. Deze moduleleiders hebben een coördinerende en faciliterende rol in de borging van de kwaliteitszorg op moduleniveau. Zo zijn zij verantwoordelijk voor zowel de toetsconstructie als het opvolgen van verbeteracties die voortvloeien uit steekproeven of analyses van de toetscommissie. Het panel constateert dat de kwaliteit van de toetsing op moduleniveau mede hierdoor dan ook geborgd is.

Het panel ziet dat examinatoren bekwaam zijn om toetsen te beoordelen, zij zijn in het bezit van de Basiskwalificatie Examinering (BKE) of bezig deze te behalen. Meerdere docenten hebben ook een SKE-certificaat. De examencommissie benoemt de examinatoren. Als een docent een toets voor het eerst gaat beoordelen, wordt deze begeleid door een ervaren beoordelaar op die

betreffende toets. Ook vindt kallibratie tussen examinatoren regelmatig plaats. Bij de beoordeling van toetsen en eindwerken wordt het vierogenprincipe toegepast.

In het zogenaamde 'piramideoverleg' rapporteren de opleidingsmanager, toets- en examencommissie vier keer per jaar aan elkaar over bevindingen ten aanzien van toetsing en / of toetsbeleid, analyses en rapportages waar actiepunten uit voort vloeien. Zo houdt men vinger aan de pols en elkaar scherp.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Het afstudeerprogramma stelt studenten in staat om de beoogde leerresultaten te behalen. Het eindniveau wordt geborgd, studenten tonen in een stage, een praktijkgericht onderzoek, een portfolio en een presentatie aan dat zij de negen opleidingscompetenties op het gewenste NLQF6-niveau beheersen.

Onderbouwing

Afstudeerproces

Tot en met het studiejaar 2020-2021 werd het afstuderen getoetst in de modules Praktijkgericht Onderzoek Vaktherapie (POV, 15 EC), Stage 4 (11 EC) en Sterk Starten als Vaktherapeut (4 EC). De onderzoekscomponent in POV was klassiek van opzet en uitgebreid: studenten schreven een 'traditioneel' onderzoeksvoorstel en onderzoeksverslag. Het schrijven van deze onderzoeksstukken vormde met regelmaat een struikelblok voor de studenten, met een hoge werkdruk (en niet zelden in studievertraging) tot gevolg. Om meer accenten te kunnen leggen op het maken van een verdiepingsslag in de stage en om de werkdruk die het laatste jaar met zich mee brengt meer evenredig te verdelen, heeft de opleiding vanaf studiejaar 2021-2022 gekozen voor een nieuwe opzet. POV is vervangen door PROV: Professionalisering Vaktherapie (13 EC). Het toetsen van het onderzoekend vermogen op eindniveau wordt nu op andere wijze vorm gegeven dan aan de hand van een klassiek onderzoeksverslag. De tijdswinst die dit oplevert wordt ten gunste van de verdieping in de praktijk ingezet: studenten volgen naast PROV nog steeds de onderdelen Sterk Starten als Vaktherapeut (4 EC), Stage 4 (13 EC). Bij PROV maakt de student een praktijkproduct op basis van een kwalitatief onderzoek naar aanleiding van een reële probleemstelling vanuit stage, werkveld, opleiding, beroepsvereniging of lectoraat. Dit praktijkproduct draagt bij aan het zoeken van een oplossing voor een in de praktijk gesignaleerd probleem. Op deze wijze wordt het innovatief vermogen en de onderzoekende houding van de student getoetst.

In het portfolio plaatsen studenten bewijsmateriaal waarin zij aantonen aan de diverse competenties te voldoen. Ook reflecteren zij hierop. Docenten hebben ter reductie van de werkdruk die het beoordelen van de vaak omvangrijke portfolio's met zich mee brengt, een overzichtsdokument gemaakt. Nu loopt men echter tegen het risico van het zogenaamde de 'afvinken' aan: iets wat ook niet wenselijk is. De opleiding geeft aan dat het gouden ei nog niet gevonden, maar doorlopend reflecteert en bijstuurt. Het panel begrijpt deze benadering.

Het panel vindt eveneens dat de presentatie en de mondelinge verdediging van (de totstandkoming van) het praktijkproduct een mooie en inzichtgevende manier is om te toetsen of studenten zich het onderzoekend vermogen ook op het gewenste eindniveau hebben eigen gemaakt. Door hen te bevragen over hun onderzoek kunnen zij aantonen dat zij in eigen woorden onderzoeksmethodiek kunnen toelichten en op hun bevindingen kunnen reflecteren.

Toetsing afstudeerfase

Net als bij de beoordeling van Stage 3, wordt de beoordeling van Stage 4 gedaan door twee docenten. Een van hen is niet bij de begeleiding betrokken geweest, om objectiviteit te waarborgen. De opdrachtgever brengt een advies uit over het oordeel, dat meegenomen wordt. De module Sterk Starten als Vaktherapeut sluiten studenten af door in woord en kunstvorm een ondernemings- of profileringsplan te presenteren waarin zij zichzelf als toekomstig vaktherapeut neerzetten.

De beoordeling van PROV bestaat uit de beoordeling van het praktijkproduct, het opleveren van een portfolio en het houden van een presentatie. Pas als een student een voldoende heeft behaald voor het praktijkproduct, mag de student de presentatie en de mondelinge verdediging van houden. Dit is het laatste onderdeel voor het behalen van het diploma. De presentatie en verdediging richten zich met name op de verantwoording aan de hand van vier onderdelen:

- de ontwikkeling van het praktijkproduct in afstemming met opdrachtgever en andere belanghebbenden;
- de probleemanalyse;
- het methodisch en zorgvuldig uitvoeren van het onderzoek;
- een kritisch-onderzoekende reflectie op de werkwijze en uitkomsten.

Bij de berekening van het eindcijfer PROV weegt het praktijkproduct twee keer mee. De presentatie en het portfolio wegen beide eenmaal mee.

Het panel ziet dat het eindniveau is geborgd. De beoordelingscriteria zijn afgeleid van de competenties en de beschrijvingen van niveau NLQF6. De examencommissie is nauw betrokken geweest bij de totstandkoming: er is actief meegedacht in het niveau en in de formulering van beoordelingscriteria. Ook heeft de opleiding veel gespard met opleidingen die ook de meer praktische onderzoekskant op willen, zoals educatieve opleidingen.

Het panel constateert dat de nieuwe afstudeeropzet slaagt in wat het beoogt: het opleiden van een vaktherapeut met onderzoekend vermogen. De opzet van een ontwerpgericht onderzoek sluit aan bij het type student en bij hetgeen deze als afgestudeerde vaktherapeut in de praktijk gaat tegenkomen. De nieuwe opzet werkt motiverend: studenten verdiepen zich in een probleemstelling en een daarbij passend praktijkproduct; de vormvrijheid spreekt studenten aan en zij zien ook gelijk de relevantie ervan voor de praktijk. Het werkveld, dat actief is betrokken bij de totstandkoming van het programma, toont zich in de gesprekken ook enthousiast.

Voorbeelden van praktijkproducten die het panel heeft gezien, zijn:

- muzikale micro-interventies ter spanningsreductie bij volwassenen met NAH uit te voeren door begeleiders zonder vaktherapeutische achtergrond (tot stand gekomen door een kwalitatief onderzoek);
- een serie spraakoefeningen die ingezet kan worden bij de behandeling van burn out;
- een factsheet waarin kennis en ervaring van o.a. experts over het waarnemend tekenen met houtskool kernachtig en overzichtelijk zijn gebundeld.

Functioneren van afgestudeerden

Alumni zijn dermate positief over de opleiding dat 89% er opnieuw voor zou kiezen. Zij vinden ofwel werk in hun vakgebied of ervaren dat de ontwikkelde competenties voldoende houvast bieden voor aanpalende beroepen of doorstroom naar een vervolgstudie.

Alumni worden actief betrokken bij de opleiding. Er is contact via social media en afgestudeerden worden regelmatig benaderd voor een gastles, het begeleiden van een stagiaire of om bij te dragen aan de inhoud van een module vanuit een specifieke werkplekexpertise. Een voorbeeld hiervan is een kennismaking met het holistisch benaderen van casuïstiek, voor geneeskunde studenten. Andersom weten alumni docenten van de opleiding te vinden voor bijeenkomsten in het veld. De opleiding vormt dan ook met haar werkveldpartners en alumni een professionele gemeenschap, die zich bevlogen inzet voor het vak Vaktherapie. Dit doet zij zowel met open blik als met trots op de antroposofische identiteit.

Eindoordeel over de opleiding

	Naam opleiding/variant e.d.
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoet
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoet
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoet
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoet

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO. Op basis hiervan beoordeelt het visitatiepanel de kwaliteit van de bestaande bacheloropleiding Vaktherapie van Hogeschool Leiden als **positief**.

Aanbevelingen

Het panel heeft geen aanbevelingen.

Deel III

Bijlagen

1. Bezoekprogramma

Tijd	Activiteit	Deelnemers, vorm en voorbereiding
9.00 – 9.30	Ontvangst peers	Faculteitsdirecteur en opleidingsmanager
9.30 - 9.40	Welkom/ opening	Door studenten S&D jaar 3
9.45 - 10.30	Profiel, inhoud en inrichting opleiding Vaktherapie-AG	5 docenten (drie richtingen, overkoepelende vakken, coördinatie, betrokkene afstuderende), 2 stagebegeleiders die alumnus zijn, 2 studenten
10.30 - 11.30	Pauze, bestuderen mat.	
11.30 - 11.40	Presentatie studenten	Studenten Muziek
11.45 - 12.45	Studenten aan het woord	Studenten: vertegenwoordiging OC en drie richtingen, waaronder minstens een van de studenten S&D en van Muziek die de opening en presentatie hebben verzorgd
12.45 - 13.45	Pauze, lunch	
13.45 - 14.30	Borging, eindniveau	Docenten: Examencommissie Toetscommissie Projectgroep Herziening Afstuderen Afstudeeronderzoek & lectoraat Stagecoördinatie Algemeen
14.30 – 15.00	Gesprek management	Faculteitsdirecteur, opleidingsmanager, opleidingscoördinator
15.00 – 15.15	Pauze	
15.15 – 16.00	Aansluiting beroep	Vertegenwoordiging werkveld regulier en antroposofisch: stagebegeleiders jr.3 en 4, opdrachtgevers afstudeerprojecten, werkgevers
16.00 – 16.45	Beoordelingsoverleg panel	
16.45 – 17.15	Terugkoppeling	Allen

2. Bestudeerde documenten

- Analyses producten en resultaten eindniveau Vaktherapie
- Beroepscompetentieprofiel Vaktherapie FVB 2020
- Competentiedefinities Vaktherapie^{AG}
- Gezond opleiden: Sectorplan hoger gezondheidszorgonderwijs 2021-2025
- HBO-Monitor 2020 – managementsamenvatting faculteit Gezondheidszorg HS Leiden
- HBO-Monitor 2021 – Bachelor Vaktherapie HS Leiden
- In- en doorstroom, uitval en rendement (overzicht afgelopen vijf jaar)
- “Innerlijke vermogens ontwikkelen; de scholingsweg van de student Kunstzinnige Therapie 2011”
- Instellingsplan Hogeschool Leiden 2017
- “Inzichten van de leermeester toepassen in het onderwijs 2021”: presentatie scholingsbijeenkomst
- Leerplanschema Vaktherapie^{AG} 2021-2022
- NSE-Analyse 2020-2021 Vaktherapie
- OER Bachelor Vaktherapie 2021-2022
- Ontwerpprincipes Hogeschool Leiden, 2018
- Opleidingsprofiel Bachelor Vaktherapie Hogeschool Leiden 2021
- Overzicht docententeam Vaktherapie 2021
- Selectie van eindwerken Beeldend, Muziek en Spraak & Drama 2020-2021 en 2021-2022
- Stage-evaluatie jaar 3 en 4 Vaktherapie 2020-2021
- Stagevoorbeelden stage 4
- Sway met bijlagen PROV: documenten tot standkomingsproces (o.a. opzet herontwerp, toetstechnische analyse, opzet procesplan met opdrachtgevers en feedback beoordelingsformulier Toetscommissie en Examencommissie en evaluatie eerste lichting)
- Rapport interne audit bachelor Vaktherapie 2021
- Toets(beleids)plan bachelor Vaktherapie
- Verslagen Opleidingscommissie Vaktherapie 2020-2021
- Visie Eindniveau Onderzoekend Vermogen Bachelor opleidingen Vaktherapie - MOOV-ON 2020
- Zelfevaluatierapport bachelor Vaktherapie 2022